Ha la Garto Gaaleysiinta aan garta ahayn

Gaalaysiin macnaheedu waa qof muslin ah oo lugu xukumo in uu gaal yahay, ama diinti ka baxay, oo uu ka liito yahuud iyo kirishtaan, iyo dab-caabud. haddaanu xukunkaasi ka soo bixin dadki ehelka u ahaa, kitaabka iyo sunnadana aanay arrintaasi ku caddeyn sidi qorraxdi oo kale, qofkana aanay xujadi ku oogmin, waa arrin shareecadu ay meel adag iska taagtay oo albaabkeedu xiran yahay.

Qof muslin ah oo la wadaaga muslimiinta kale xuquuqdi ay lahaayeen, rajeynayana naxariisti Alle, in la yiraahdo qofkaasi naxariisti Alle qayb kuma leh, cadaabki Alle ayuu ku waarayaa, nikaaxi uu ku jiray waa uu buray, adduunyadana xukunkiisu waa dil, ma ahan wax uu ku degdegi karo qof aakhiradiisa ka fekeraya, xanaaq iyo laablakac na hadhow cudur daar kuu noqon mayaan.

Mushkiladda maanta jirtaahina waa gaaleysiinta muslinka, ka dibna dhiiggooda la banneysanayo.

Muslinka oo la gaaleysiiyo kitaabka iyo sunnuhu aad ayay uga digeen.

Alle wuxuu yiri:

(يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلام لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا) [سورة النساء:٩٤].

Ibnu jariir dabari aayaddan markuu fasiraayay wuxuu yiri: dadyahow Alla rumeeyow, Rasuulkana u rumeeyay wuxuu Alle xaggii uga keenay: Haddii aad u baxdaan jihaadka cadowga Alle wax kala caddeysta, oo ha ku degdegina dilka qof aad ka shakideen oo aad kala garan weydeen islaannimadiisa iyo gaalnimadiisa, hana dilina qof aadan hubsannina inuu dagaal ku yahay Alle iyo Rasuul iyo adinkaba. Islaannimadana ha u diidina qof idiin hoggaansamay oo aan idinla dagaallamayn, idiinna muujiyay in uu diintiinna ku jiro. Ha u dilina idinka oo doonaya adduunyo, Allaa ganiimooyin iyo risqiba idiin haya, ee Alle agtii ka raadiya idinkoo kaalmeysanaya inaad adeecdaan. Idinkuba sidaasaad islaamkiinna u qarineyseen inti aan Alle diintiisa kor u qaadin oo cizeyn. Waxaa kale oo la yiri: idinkuba marki hore gaala ayaad ahaydeen markaas ayaa Alle idin dhaqaaleeyay oo badiyay dadki diinta u gargaarayey. Waxaa kale oo la yiri:Alle wuxuu idinku galladaystay in uu idinka

towbad aqbalay dilki aad disheen ninkan islaannimada muujistay, ee wax kala caddeysta, waxaa dhici karta in asagana Alle ku galladaystay islaamka sida idinkaba uu idinku galladaystay oo uu ku hanuuniyay iimaankii. Allana wax walba oo aad sameyneysaan hoos ayuu u og yahay, kaasuuna aakhira idinku abaal marinayaa, kii xumi hormarsada iyo kii wanaag geystaba.

Axaadiithti gaaleysiinta ka digaysay waxaa ka mid xadiithkii bukhaari (6103) abuuhurayra ka weriyay in Rasuulki Alle (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye) uu yiri: Haddii qof uu walaalkii ku yiraahdo gaalyahow, labadooda mid ayaa la noqda.

Bukhaari (6104) iyo muslim waxay ibnicumar ka weriyeen in Rasuulki Alle (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye) uu yiri: Haddii nin uu walaalkii ku yiraahdo gaalyahow, midkood ayaa la noqda. Haddii uu noqdo sidaa uu ku sheegay waa meesheeda, haddii kalese isaga ayay ku soo noqonaysaa gaaleysiintu.

Bukhaari (6105) wuxuu Thaabit ibn daxaak ka weriyay in Rasuulki Alle (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye) uu yiri: … Qofkii mu'min gaalnima ku gema isagoo dilay ayay la mid tahay.

Gaaleysiintuna waa xukun sharcicga Alle ka tirsan, qof aan Alle iyo Rasuul gaaleysiin lama gaaleysiin karo.

Gaaleysiintu waxay ka mid tahay gooddiga Alle iyo Rasuulku noo sheegeen. Si guud waad u dhihi kartaa: qofki waxaa sameeya waa sidaa iyo sidaa, laakiin marka ay noqoto in qof cayiman la xukumo kuuma furna arrintaasu haddii aanay shuruuddi gaaleysiintu dhammeystirnayn, jiraanna wax ka hor imaanaya xukunkaas. Bal u fiirso aayaddan:

(إن الذين يأكلون أموال اليتامى ظلماً إنما يأكلون في بطونهم نارا وسيصلون سعيرا)

Kuwa xoolaha agoonta dulmi ku cuna naar bay calooshooda ku gurayaan, ama gelidda naarta ayay wixii keeni lahaa la yimaadeen. naarta saciira ee holaca badanna way geli doonaan.

Waxaad aragtay nin xoolo agooneed cunaya ma kuu furan tahay in aad ku tiraahdo naarti ayaad geleysaa qof ahaantaa?. Kuuma furna, sababta oo ah arrinkaa waxaa lugu magacaabaa: gooddigi oo qof gooni ah lugu sugo. Iyada oo ay dhici karto in uu toobad keeno, waxaa dhici karta in uu sameeyay wanaag fara badan oo qariya danbigan, waxaa dhici karta in dhibaatooyin adduun ku dhacaan oo danbigi looga tirtiro, waxaa kale oo dhici karta in aanay soo gaarinba in waxani ka xaaraan yihiin.

Taa waxaa la mid ah hadallada iyo falalka gaalnimada keena, waxaa dhici karta in qofki aanay soo gaarin daliilladi tusinaayay in uu xaqi garto, waxaana dhici karta in ay soo gaartay laakiin aanay agtiisa ka sugnaan, ama aanu awood u yeelan in uu daliilki fahmo, ama shubhooyin ku furmeen Alle ugu cudur daarayo.

Lamana dhihi karo mas'alooyinka qaar waa qadci, kuwaas ayaanna qofka ku gaaleysiineynaa, maxaa yeelay arrintaasi waa arrin is bedbeddelaysa, oo hadba sida loo fiiriyo ku xiran, iyo dhinaca laga fiiriyo. Qof ayay mas'aladu agtiisa qadci ka noqon kartaa, oo Rasuulki ayuu toos uga maqlay, ama daliilki iyo wixii uu tusinaayay ayaa u caddaaday. Qof kalana in ay agtiisa qadci ka tahay iska dhaafe malana ma gaarto, oo daliilki ayuusan maqal, ama agtiisa kama sugnaan, ama sida uu wax u tusinaayo daliilku ayuusan fahamkeeda awooddeed lahayn.

Waxaa ku sugan xadiith saxiix ah, in nin uu wiilashiisa ku yiri: "haddii aan dhinto i guba, lafahaygana shiida, ka dibna badda igu bitiya. Alle ayaan ku dhaartaye haddii Alle i awoodo, cadaab aanu qof kale cadaabin ayuu i cadaabayaa, markaasaa Alle dhulki ku yiri soo celi wixi aad ka cuntay, Ninkina ku yiri: maxaa kugu bixiyay waxa aad sameysay?. Wuxuu yiri: Allow waxaa igu bixiyay cabsi aan kaa cabsaday. Markaas ayaa Alle u danbi dhaafay". Bukhaari iyo muslim ayaa abuuhurayra ka weriyay. Ninkani waxaa muuqata in uu ka shakiyay awooddi Alle in wax waliba soo hoos gelayaan, sidoo kale wuxuu ka shakiyay in la soo celinayo haddii sidaa lugu sameeyo, oo wuxuu u maleeyay in aan la soo bixinayn, Allana awood u lahayn hadduu sidaa sameeyo. Markaasaa Allana u dhaafay.

Xadiithkaasi waxa uu ku tusinayaa in qofkii muslin ah ee xerada soo galay aanu ku xukun ahayn qof aan xeradaba soo gelin, oo ka muslinka ah jahliga loogu cudur daarayo.

Rasuulku (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye) wuxuu u cudurdaaray raggii ku yiri: daatu anwaad noo samee, sida gaaladuba geedkaas oo kale u leeyihiin? (waa geed la ag hogto, oo ay ka arkeen mushrikiinta oo sameynaya) Wuxuuna ku yiri: waxaad ku hadasheen hadalki yahuudda oo kale ay Muuse ku yiraahdeen: ilaah noo samee sida ay iyaguba ilaah u leeyihiin.

Xadiithki citbaan ibn maalik ee bukhaari (425) iyo muslim (33) weriyeen, markii uu nabigu gurigiisa ku tukaday, ee rag xaafadda ka aga dhowaa gurigi yimaadeen ayaa mid dadki ka mid ahi yiri: aaway Maalik ibn dukhshum? Markaas ayaa kuwa kale u jawaabeen oo yiraahdeen: waar kaasi waa munaafiq aan Alle iyo Rasuul jeclayn. Nebigaa wuxuu yiri: sidaa ha dhihin, miyaadan arag in uu laa'ilaaha illallaah

yiri isagoo Alle ula jeeda? Wuxuu yiri: Alle iyo Rasuul ayaa ku cilmi badan. Annaguse Alle ayaan ku dhaartaye waxaan aragnaa in uu jaceylkiisa iyo sheekadiisuba xaggaa munaafiqiinta kaliya u jeedaan. Markaas ayaa Rasuulkii yiri: Alle naarta waa uu ka xarrimay qofkii laa'ilaaha illallaahu yiraahda isaga oo Alle ula jeeda. Raggaa Maalik ibni dukhshum munaafiqa ku sheegay waa uu u cudur daaray illeen muta'awiliin ayay ahaayeene.

Ahlusunnaha iyo bidcoolayaashu waxay ku kala duwan yihiin fiirinta loo fiirinaayo qofkii gaalnimo ka dhacday in shuruuddi lugu gaaloobi lahaa laga helay, iyo in kale. Sidoo kalana wax ka horjoogsanaya aanay jirin xukunkaa ama caaridaya.

Shuruuduhu waxay yihiin:

1- in uu cilmi u leeyahay waxa uu khilaafay, oo aanu jaahil ka ahayn. Oo qofki aanay xujadu ku oogmin lama gaaleysiin karo.

2- qasad iyo doonisina jirtaa uu u qasday macnaha hadalka gaalnimada keenaya. Luguma gaaleysiin karo qofka wax aanu u qasdin, sidoo kalena lama dhihi karo waxaan ku gaaleysiinnay hadalkiisa iyo camalkiisa wax ka dhalanaya, oo haddii la yiraahdo hadalkaada waxaas ayaa ka dhalanaya aanu oggolayn oo uu diidayo, oo uu leeyahay macnahaas xun anigu uma jeedin, mana oggoli, in lugu dhejiyo arrintaa waxay noqoneysaa been-abuurasho lugu been abuurtay.fiiri fataawada ibn taymiyyah 20/217.

Waxaa kale oo muhim ah in aanay meesha jirin wax ka hor imaanaya in xukunkaa lugu fuliyo, sida:

1- jahli, oo aanu wixii uu khilaafay aqoon u lahayn.

2- Awilasho, oo uu aayadihi iyo axaadiithti khalad ka fahmay.

3- Gef , oo doonisi aanay jirin.

4- Awood li'i aanu tabar iyo maaro hayn uu ku fuliyo diinti wax ka mid ah.

5- Qasbid, oo aanu khiyaar ba lahayn.

Tusaalayaalkoodana waa la yaqaan.

Xagga jahliga la isugu cudur-daarayo waxaa ku tusinaya hadalki Alle:

(وما كنا معذبين حتى نبعث رسولاً)[الإسراء:١٥]

Annagu ma nihin kuwii qolo cadaaba ilaa aannu Rasuul uga soo dirno.

Haddaanay qofka soo gaarin faahfaahinta qaarkeed ee Rasuulku la yimid, waxay dhinacaa kala mid tahay iyada oo asalki Risaaladuba aanu soo gaarin qofkaa. Fiiri jaamicu-rasaa'il 1/244-245, qaacidatun fil maxabbah:107.

Aayadihi suuratul Baqara ugu danbeeyayna Alle waa uu aqbalay ducadi muslimiinta, ahaydna in uu u dhaafo haddii ay wax illaawaan ama ay gefaan. Sidi ku jirtay xadiithki ibnicabbaas ee Muslim (125) weriyay.

Sidoo kale xadiithki aan soo dhaafnay, ninki ku yiri wiilashiisa markaan dhinto i guba. Waxaa kale oo jira haweeney zino ku dhacday waqtigi Cumar, oo uu saxaabadi weydiiyay maxaan ku sameynaa, Cusmaan ayaa yiri: "waxaan arkaa gabadhan in hadalku ka soo horreeyo, waxaadna mooddaa in aanay xaaraantinnimada falkan ba war u hayn, xadna waxaa laga oofiyaa uun qof cilmi u leh waxa uu sameynayo". xadkina lagama oofin, gaalnimana luguma xukmin marki ay caddaatay in ay xukunki jaahil ka tahay. (sunan bayhaqi 8/238-239).

Xagga gefkana waxaa tusaale u ah ninkii faraxu ka batay ee yiri: Allow addoonkaygi ayaad tahay, Anna Rabbigaadi ayaan ahay, faraxi oo ka badbatay dartii ayuu la khaldamay.

Awoodli'idu in ay gaalnimo ku xukmin ka celinayso qofka waxaa u daliil ah arrinti boqorki Najaashi ahaa ee xukumi jiray xabashidi kirishtaanka ahayd, qoladiisu waa ay ka diideen in ay islaamaan, koox yar ayaa raacday. Markii uu dhintayna janaaza ayuu ku tukuday Rasuulku isaga oo Madina jooga, wuxuuna ku yiri asxaabtiisi: nin walaalkiin ah oo wanaagsan ayaa dhintay ee kaalaya oo ku tukada. xadiithkaa Bukhaari (1320) iyo Muslim (951,952) ayaa weriyay.

Waxyaabo badan oo shareecadi islaamka ka mid ahna ma aanu sameynin, sida in uu ka soo tago dhulkiisa oo uu u hijroodo Madina, jihaadkina ka qayb galo, iyo in uu kitaabki Alle wax ku xukumo, sababta oo ah qoladiisu ka yeeli meyn taas. Waxaana la sheegay in aanu salaad, soon, zako intaba sameyn jirin, illeen waa wax muuqanaaya qoladiisuna kama oggolaanayaan arrintaa. Wixii uu awooday marki uu la yimid, wax aanu awoodin Alla kuma kallifin.warkaa waxaad ugu noqotaa fataawada ibntaymiya (19/217-219).

Qasabkina waxaa ka hadashay aayaddi suuratu-naxli 106:

(من كفر بالله من بعد إيمانه إلا من أكره وقلبه مطمئن بالإيمان)

Ibnujariir aayaddan sidan ayuu ku fasiray: Qofkii iimaan ka dib gaalooba-kumana jiro kii lugu qasbay arrintaa, kuna dhawaaqay hadal gaalnimo ah, iyadoo

qalbigiisu ku xasilan yahay iimaanka, dhab ahaanna u yaqiinsan, qalbigiisuna aanu gaalnimo u waasic noqon-, qofkiise gaalnimo qalbigiisu u waasic noqdo, sidaana gaalnima kaga doortay iimaanki, oo ku dhawaaqa gaalnimada iyada oo aan la qasbin, dadkaasi cadha Alle ayaa dushooda ahaatay, waxaa kale oo u sugnaaday cadaab weyn.

Xagga ta'wiilkana waxaa ku tusinaaya qisadii Qudaama ibn madcuun iyo saaxiibbadii, iyagoo aayad maa'idda ku jirta qalad ka fahmay, una qaatay qofkii Alle ka cabsada in khamriga aan loo diiddanayn.

Wuxuu yiri Axmad cabdilxaliim: qof gooni ah oo gaalnimo lugu xukumo, oo la yiraahdo dilkiisaa bannaan waxay ku xiran tahay in xujadi Nabiga ka sugnaatay soo gaarto, taasoo qofkii khilaafaa uu xerada ka baxaayay. Illeen qof waliba oo qeyb diinti ka mid ah jaahil ka noqda ku gaaloobi mayee. Sida ibn madcuun iyo saaxiibbadii ta'wiilsadeen in khamradu dadka wanwanaagsan u bannaan tahay iyagoo ta'wiilsaday aayad suuratul-maa'ida ku jirta, waxay isku waafaqeen Cumar iyo Cali iyo saxaabadi kaleba in nimankaa la leeyahay waxan ka soo noqda, haddii ay ku madax taagaan xalaalaysiga waqtigaa ka dib gaalo ayay noqonayaan, haddii kalase xad ayaa laga oofinayaa. [al-rad calal bakri 258-260].

Wuxuu kale oo uu yiri: tuugmada awliyadu waa shirki Alle xaaraan ka dhigay, haddana sidaa oo ay tahay suurta gal ma ahan in muslimiintii arrinkaa lugula gaalnimo xukmiyo ilaa ay uga caddaato wax arrinkaa u caddeeya oo Rasuulka xaggiisa uga yimaada. Maxaa yeelay jaahilnimadi ayaa gaalib noqotay, waxaana ku yaraaday dadkii danbeeyay in ay cilmi u yeeshaan wixii Rasuulka laga dhaxlay ee diin ah.[al-rad calalbakri 377].

Ugalama jeedo erayadaa in aan ku soo koobo gaalnimo ku xugminta muslinka lugula kaco, oo waxay u baahan tahay kitaab dhan, ee waxaan ujeedaa baraarujin uun.

Xeerarka culimadu arrintaa ka sheegeen waxaa ka mid ah:

1- Qofki islaamnimadiisu sugnaato lagagama bixin karo shaki laga shakiyay, ee asalki ayaa lugu dhegganaanayaa. Fiiri: sharaxa bukhaariga- ibnbaddaal (8/585), tamhiidki ibnicabdilbarr (17/21),istigaatha ibtaymiyyah (2/492), fatxulbaariga ibnxajar (12/301), warka ibnbaddaal ayuuna soo guuriyay.

2- Dadku waxay u qaybsamaan mu'min, kaafir, iyo munaafiq. Munaafiquna waa kan islaamka muujisanaya gaalnimase u qarsoon tahay, aakhiro naarta meesha ugu hooseysa ayuu ka gelayaa, adduunkase waxa uu muujistay ayaa lugula

dhaqmayaa oo naftiisa iyo xoolihiisu ba waa naga xaaraan.

3- Haddii aad aragto aayado iyo axaadiith iimaanki u diidaaya dad danbiyo ku dhacay, waxaa laga fahmayaa in dadkaasi waajib ka tageen, dad xunna yihiin, laakiin loolama jeedo xeradi ayay ka bexeen. Maxaa yeelay aayada farabadan iyo axaadiith iyo ijmaaci culimaduba waxay caddeeyeen in aanay isku mid ahayn munaafiq aan Rasuulka hoos ka rumeysneyn, iyo muslin danbaabay ama qaldamay. Hadduu qofku danbiyada waaweyn xerada uga baxayo xuduud lama jideeyeen, ee qofki zina ku dhaca ama wax xada waxaa la dhihi lahaa waa riddoobay ee ha la dilo. Taasina ma dhicin.

4- Waa in la kala saaraa gaaleysiinta ku soo aroorta nusuusta oo ay waajib tahay in si guud loo rumeeyo, iyo qofki arrintaasi ka dhacdo gaar ahaantiisa, oo aan hore looga xukumeyn wixii nusuusta ku jiray ilaa laga fiiriyo shuruuddi uu ku gaaloobi lahaa qofku in ay meesha taal iyo in kale, sidoo kalena aanay meesha jirin wax ka hor istaagaya gaalnimo ku xugminta.

5- Murtad haddii la dilayo ama murtaddiin lala dagaallamayo waa arrin dowladeed, waa gardarro in ay dad keli keli ah ama kooxo ay arrinkaa sameeyaan.

6- Rasuulka (ammaan iyo nabad gelyo korkiisa ahaataye) waqtigiisi xad aanu oggolaan lama fulin. Khulafadi ka danbeysayna sidoo kale ayuu arrinku ahaa. Dowladihi islaamkuna sidaas ayay ku dhaqmi jireen. Fuqahadi islaamku waxa ay wada caddeeyeen in xuduud oogidda iyo jihaadkaba madaxdi looga danbeynayo.

Taageerada gaalada ma lagu gaaloobaa?

Qofka muslinka caasiga ah asalki xiriirinta muslimiinta waa uu heystaa, la dagaallanka qaar muslinki ka mid ah uu la dagaallamayo islaanki uga bixi mayo sidi aayaddi xujujuraat sheegtay. Naar ayuuse ku mutaystaa danbigaa kabiirada ah, haddaanu ka toobad keenin. Sidoo kale qofkaa muslinka caasiga ah wuxuu heystaa asalki ka beri noqoshada gaalada, haddii uu mar mar khaldamo oo gaaladi weli ka dhigto asaga oo ujeeddadiisu adduunyo tahay, qalbigiisana iimaanku ku xasilan yahay, asalkii berinnimada ku waayi mayo taas. Imaamki muslimiintuna waa uu edbiyaa edbin ka celisa waxaa uu ku kacay. Laakiin hadduu gaalada u jeclaado diintooda darteed ama uu jecleysto in gaalnimadu ka guuleysato islaannimada markaa diinti waa uu ka baxayaa, sida laga faa'iideysanayo xadiithkii qisadi Xaadib ibn abii baltaca ka hadlaayay. Oo muujinaya in aan lugu gaaloobeyn u kaalmeynta gaalo loo kaalmeeyo, haddaanay gaarsiisnayn in uu diintooda raalli ka yahay, gaalnimadina ka jecel yahay islaamki, waxayna arrintaasi ku caddahay cudur daarashadi Xaadib iyo qiriddi uu u qiray Rasuulku (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye).

Suuradda Laa tatakhid billowgeeda Alle wuxuu mu'miniinta uga digay in sokeeye la jecel yahay ay ka dhigtaan cadowgoodi iyo cadowgi Alle. Xaadibna dadkaas magaca mu'miniinta loogu yeeray waa uu soo gelayaa, reebidda arrintaas la iska reebayna guud ahaanteeda waa uu soo gelayaa. sababta ay aayaddu ku soo degtayna asaga ayayba si gaar ah u khuseeysaa, aayaddana waa ay ka muuqataa waxa Xaadib sameeyay in ay ahayd qayb muwaalaadka ka mid ah, sidaa oo ay tahayna marki uu ku cudur daartay in aanay arrintaasi ka ahayn islaam naceyb, ama gaalnima jaceyl toona, ee uu qaraabadiisa Makka joogta uun is lahaa ha luguu badbaadiyo, waxaa ka muuqata hadalki uu Rasuulku yiri: "run ayuu idiin sheegay, ee faraha ka qaada" in aanu xaadib arrintaa ku gaaloobin. Arrin yarna ma ahayn, oo qofka la khiyaanay waxa uu ahaa Nebi Muxammad (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye), madax kasta oo Rasuulka dabadii timaadana lama barbar dhigi karo Rasuulki Alle (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye), sidi Imaam shaafici caddeeyay, haddana marki cudur daarki xaadib la aqbalay waxaa xadiithkaa ku cad in qofki waaya danbe waxaa oo kale ay ka dhacaan in aan lugu degdegeyn ee la warsanayo maxaa kugu bixiyay waxan. Sida Imaaam Shaafici yiri. Mana la dhihi karo waxaa diiday in gaalnimo lugu xukumo ka qayb qaadashadiisii dagaalkii badar. Oo camalka wanaagsani ciqaab waa uu celin karaa, laakiin gaalnimo ma difaaci karo. Gaalnimaduna waa ay burinaysaa wixii ka horreeyay ee wanaag ahaa. Qofki gaalooba

wixii camal wanaagsan ah ee uu hore u sameeyay waa ay burayaan, umana soo harayaan camal wanaagsan oo ka celiya xukunki gaaleysiinta. Waayahanse haddii khilaaf dhacaba waxa aad u fududaatay in la isku tuhmo gaalo ayuu weli ka dhigtay qofkani, riddadiisana la is warsan mayo, oo waa arrin aan shakiba gelin, dhiiggiisu in uu bannaanaadana wax lala yaabo ma noqonayso, oo waa mirihii ka dhalanaayay weli ka dhigashada gaalada aan ku xukunnay. Haddii mad-habtaa lugu socdana muslinkii wax u dhowrsoonaanaya ma jirayaan, waana sidi cadowgeennu nala rabay. Waxaad fiirisaa Al-um oo Shaafici leeyahay (4/250), fataawada ibntaymiyah (7/522-523), durar saniyah (7/77). Usuul wadawaabid fi-takfiir (26) oo uu leeyahay Cabdilladiif ibn Cabdiraxmaan ibn Xasan Aala-sheekh.

Dabari oo ah imaamki mufassiriinta markii uu ka hadlayay aayadaha weli ka dhigashada gaalada waxa uu caddeeyay in laga wado in diinkooda lugu xiriiriyo, ama diintooda laga raalli noqdo. Fiiri tafsiirkiisa (5/315,317) (10/400), Suddi na waa uu ka soo guuriyay warkaa. Nusuusta aan qaydku la socon ee weli ka dhigashada gaalada ka hadleysa waxaa qayday oo si cad u fasiray kuna gaar yeelay ta guud ee dhammaystiran- axaadiithti Rasuulka (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye). Waxaad fiirisaa kitaabka la yiraahdo (usuul wa dawaabid fi-takfiir 24-27).

Xubinnimada Qarammada midoobay ma lagu gaaloobaa?

Arrinta ku saabsan in wax lugu gaaleysiiyo ururro caalami ah oo laga mid noqdo sida ummadaha midoobay oo kale ma ahan mid laga fiirsaday. Maxaa yeelay dulmi badan iyo kufri badani haba ku jiree, ma ahan wax ay leeyihiin waxaan u sameysannahay in aan gaalnimo faafinno, ama masaakiinta dilno oo dhacno.

Asalkeedi waxay ka soo jeeddaa dowlada xoog leh oo kuwa kale ka adkaaday, diintooduna kala duwan tahay yirina: nabadda guud ee adduunka ayaan iska kaashanaynaa, danahooda ayay kolley hor marinayaan, adduunki kalana ma jirin tabar lugu yiraahdo waxaa aad dhoodhoobteen shaqaba kuma lihin, oo dowladaha muslinku qaarna gumeysi ayey ku jireen, qaarna xor ayay ahaayeen. Kuwa xorta ah waxaa ka mid ahaa Sucuudiga waa ay ka qayb gashay, waxayse farta ka taagatay qodobka leh qof walba xor buu u yahay in uu diintiisa beddelo. [qofkii ay la noqoto in uu gaaloobo islaannimadiisi ka dib, hadduu gaalnimadaa qarsado aakhiro ayuu naarta ku waarayaa, muujinta uu riddada muujisanaayase laga yeeli mayo, oo markaa fitno iyo dulmi ayuu u soo labbistay iyo in uu muslinki diinkooda ku jeesjeeso, uguna yeeraayo dadki kale in ay ku daydaan. taasna dowlad u dulqaadanaysa ma jirto].

Sidoo kale dowladda Sucuudigu waxay ka hor timid in gaal guursado gabar muslimad ah. Waraaq cad ayayna ka direen labadaas arrin iyo kuwa kaleba. Heshiis yada qaarna dowladuhu kuma qasbana, sida in lugu garnaqsado Maxkamadda dowliga ee Laahaay.

Heshiisyada qaarna waxaa dhici karta in laga indhallaabto iyada oo la fiirinayo in la iska difaaco dhib ka weyn, oo midka yar loo dulqaato, taas macnaheeduna ma ahan in aad macsi ama gaalnimo ku raalli noqotay. Munkarka inkiriddiisa darajo waxaa jirta qalbiga uun aad wax ka inkireyso, haddii ay awooddaadu intaa dhaafi weyso, kumana ceebeysnid, ee waxaa ceebaysan qofki kugu ceebeeya rukhsadaa Alla ku siiyay. In kasta oo heshiisyada la gelayo ay marba ku xiran tahay inta tabartaadu tahay, haddana dowladaha markaasi duruufa gaar ahi haystaan ha ogaadaan in looga baahan yahay in ay dhowraan xuquuqda Alle, ka dibna xuquuqda facyaalka soo socda, oo aanay wax walba oggolaan in laga tanaazulo, illeen gaalada dalabaad koodu dhammaan maayaane. Sida Alle noo sheegay in aanay yahuud iyo kirishtaan naga raalli noqonayn jeer aan ka raacno diintooda. Taasna macnaheedu ma ahan in aanay mararka qaar danuhu isu imaan Karin, ama aanay gaalada ku jirin qaar caddaaladda

jecel dulmigana neceb. Isbahaysigi lugu magacaabi jiray "fuduul" ee waqtigi jaahiligi dhacay waa uu ammaanay Rasuulku (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye), wuxuuna yiri: haddii hadda la iigu yeeri lahaa waan yeeli lahaa. waxayna ku heshiiyeen in aanay oggolaan qof lagu dulmiyo magaalada Makka, oo ay qofki la dulmiyo xaqiisa u soo dhicinayaan.

Gaaleysiinta madaxda muslinka ah

In wax lugu xukumo xukunki Alle wax aan aheyn waa danbi aad u weyn, oo danbi gaalnimo lugu sheegay iyo mid aan lugu magacaabin waa ay kala weyn yihiin. Waxa aan ka hadleynana waa xaakim oggol shareecadi oo u hoggaansan, siduu ugu hoggaansanaa guud ahaan wixii Alle nugu waajibiyay iyo wixii Alle naga reebay labadaba. Ka hadli meyno mid leh shareecada looguma tala gelin casrigan aan joogno, ama yiri waajib nuguma ahan ku dhaqmiddeedu, ama yiri: waa ay ii bannaan tahay in aan wax ku xukumo wax khilaafsan shareecadi.

Haddii aad tiraahdo ninkii mar iyo laba ilduufa ayaan la gaaleysiinayn, laakiin kii caada ka dhigta waa gaal. Jawaabtu waxa ay noqonaysaa: qofkii marar badan danbi ku dhaca, sida xatooyada, khamri cabidda iwm. Ma waxa aad ku xukumeysaa gaalnimo? haddii jawaabtu maya tahay, maxaa ka duwaya danbiga xukunka ku saabsan danbiyada kale? Mise haddii arrinku ku saabsan yahay xukun iyo kursi, gaaleysiinta waa la fududeystaa. Oo waa ay sahlanaataa in la yiraahdo waa ay riddoobeen. danbiyada dadweynuhu galaanse waa dhici kartaa in la yiraahdo waxba kuma jabna in dariiqadi ahlusunnada loo fiiriyo. Nimanka ibaadiyada la yiraahdo ee khawaarijta ka mid ah ayaa waxay aamminsan yihiin badankood: in dadka ka soo horjeeda dhulkoodu dhul towxiid yahay, marka laga reebo xerada madaxweynaha, waxay yiraahdeen: iyadu waa gole gaalo. Waxa kale oo ay yiraahdeen qofka hore ka dili mayno iyada oo aannan diinteenna ugu yeerin. Dariiqadooda ayay ka wadaan. Markii ay intaa ku hadleen ayaa khawaarijti kale ka beri noqdeen. Waxaa ugu noqotaa warkaa kitaabka maqaalaatulislaamiyyiin la yiraahdo ee uu leeyahay Abulxasan al-ashcari: bogagg 104-105. wuxuu kale oo ka sheegay kuwa ka mid ah bayhasiyada oo qeyb ka ah khawaarijta in ay yiraahdeen: haddii madaxweynuhu gaaloobo dadweynuhuna waa ay gaaloobaan. Dadka naga soo horjeeda dhulkooduna waa dhul

gaalo, dadkiisuna waa gaalo, qof aannan aqoonna ku daba tukan meyno. fiiri isla kitaabkii aan soo sheegnay, bogga 116aad.

Waxa lugu gaaloobayo ee xukun ku saabsan waxaa noo kala dhigdhigtay sunnadi Nebiga iyo hadalladi saxaabada, qofkii aayadaha Alle ku fasira si khilaafsan wixii saxaabadu ku fasireen ninkaasi waa nin baadiyoobay, gaalnimana waa looga baqaa.

Xadiis muslim (1700) weriyay ayaa waxaa ku jirtay in baraa' ibn caazib uu yiri: Nebiga ayaa waxaa lala soo maray nin yuhuudi ah oo wejiga laga madmadoobeeyay lana karbaashay, markaas ayuu u yeeray Rasuulku (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye) nimankii waday kuna yiri: oo ma sidan ayuu kitaabkiinnnu qabaa? Waxay ku jawaabeen: haa. Markaas ayuu u yeeray mid culimadoodi ka mid ah kuna dhaariyay Alle, weydiiyayna: ma sidan ayaa kitaabkiinna ku taalla? Wuxuu ku jawaabay: maya wallee. Haddaadan Alle igu dhaarinna oo aadan magaciisa wax igu weydiisanna kuuma sheegeen. Kitaabkeenna waxaa ku yaal dhagax ku dil. Laakiin inta ay zinadu ku badatay dadkeennii sharafta lahaa, ayaa waxaa dhici jirtay in aan iska cafinno kan sharafta leh, kan dabaqaddiisu hooseysana xadki lugu oogo, markaas ayaa waxaannu niri: aan ku heshiinno ciqaab aanay ku kala duwanayn labada dabaqadood, oo waxaan ka dhignay xukunki in wejiga dhuxul laga mariyo, lana karbaasho qofkii sinaysta isaga oo guur soo maray, meeshii dhagax lugu dili lahaa. Markaas ayaa Rasuulkeennu yiri: Allow anaa ugu horreeya mid nooleeya diinkaaga markii ay nafti ka qabteen kadib. Kolkaasuu yiri: dhagax ha lugu dilo. Ka dib waxaa Alle soo dejiyay aayadahan:

(يا أيها الرسول لا يحزنك الذين يسارعون في الكفر– إلى قوله: إن أوتيتم هذا فخذوه)[المائدة/٤١]

Rasuulki Allow yaanay ku tiiraanyo gelin kuwa gaalnimada ku degdegaya. Ilaa laga gaaray hadalki Alle ee macnihiisu ahaa in ay yuhuuddu leeyihiin: haddii kan la idiin keeno qaata, waxay ka wadaan beenta ay kitaabki Alle ku dhejiyeen ee ah weji madmadoobaynta iyo karbaashidda. Waxay yiraahdeen: haddii uuse idin faro in dhagax lagu dilo ka digtoonaada. Markaas ayaa Alle soo dejiyay aayadahan saddexda ah:

(ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الكافرون)[المائدة/٤٤]

(ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الظالمون) [المائدة/٤٥]

(ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الفاسقون) [المائدة/٤٧]

Qofkii wax xakuma ee aan ku xukumin waxyigi Alle soo dejiyay, kuwaasi waa gaalo, aayadda ku xigtana waxaa la yiri: waa dulmilowyaal, tan saddexaadna waxaa la yiri: waa kuwo daacaddi Alle ka baxay.

Baraa' waxa uu yiri: saddexda aayadoodba gaalada ayay ku soo degeen.

Halkaa waxaa ka muuqday waxa ay yuhuuddu sameeyeen ee gaalnimo ah, iyo ku been-abuurashada kitaabka Alle. Xukunki ay wax ku xukumeen wax khilaafsan kitaabki Alle ma ahayn danbi uu qofku qirsan yahay ciqaabkiisana ka baqayo, ee waa dafiraad la dafiray wixi Alle soo dejiyay, been la sameystayna Alle loo tiiriyay. Qofki sidooda oo kale sameeyana waa uu gaaloobayaa, sida dabari leeyahay.

Haddiise la yiraahdo muslimiinta ayaa aayadda loola jeedaa, Ibnu cabbaas waxa uu ku fasiray aayadda in aan laga wadin gaalnimada tii weyneed. Cadaa' ibn abii rabaax, Mujaahid, Cikrima iyo daawuus ibn kaysaan iyaguna waa ay ku raaceen. Imaam abiicubayd alqaasim ibn sallaam, imaam Axmad ibn xanbal, maxammad ibn nasr al-marwazi, dabari iyo imaamyadi sunnada oo dhan waa ay ku raaceen arrintaa. Waxaa kale oo uu ibn cabbaas yiri: qofki dafira wixi Alle soo dejiyay ayaa gaal ah, kii qirase laakiin aan wax ku xukumin waa dulmilow daacadi Alle ka baxay. warkaa ka fiiri Tafsiirka dabari (10/357 Lr.12063). kitaabka iimaanka ee Abiicubayd leeyahay 84-97. Fataawada ibn taymiyah 3/268, 7/254, 312. silsilada saxiixada 6/1/109-116.

Waxaan ku soo ebyayaa qormadan arrinta calanka ku saabsan in kasta oo aan hore uga jawaabay, gudaha kitaabkana aad ka akhrisan doonto, laakiin waxyaabo ayaa soo kordhay ka hadlid u baahan.

Calanka dadka lagula dagaallamayo

culimadu waa ay sheegeen in ay sunno tahay calanka loo qaato jihaadka gaalada lugula jiro, laakiin inti aan baarbaaray weli iima soo bixin iyagoo leh: midab hebel ayaa sunno ah, xukun aan lagaaga horreynna waa khatar, in magaalooyinka muslinku deggan yahay calan la suro, midabka uu doono ha yeeshee iyadana ma arag culimadi axaadiithta sharaxday mid ka mid ah oo waa sunno yiri, haddaba kuwa yiri calankeenna qofki diida sunnadi ayuu ka hor yimid, dagaal ayaana noo dhexeeya, waxaa iiga muuqata arrin aan fiicnayn oo khawaarijta laga sheegi jiray, ahna wax

bannaan in ay xaaraan ka dhigaan, wax aan sunna ahaynna sunna ka dhigaan, wax wanaag ah xumaan laga dhigo, wax xunna wanaag laga dhigo, intabana xiriirin iyo goyn laga dhaliyo, gaaleysiin iyo qoor goynna lugu bannaysto. Kii khawaarij u horreeyay wuxuu eex ku sheegay qaybinti Rasuulka (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye), kuwii Cali uu la dagaallamayna waxay gaalnimo ka dhigeen wax bannaan oo ah in muslinki dirirsanaa la kala dhexgalo oo rag loo bixiyo kala xukuma. Ragga waqtigan jooga Soomaaliya haddii ay calan dad kula diriraan waxay noqonaysaa laba middood:

1- Calanka buluugga ah ee astaanta u ah dowladda Soomaaliya tan iyo intii ay gumeysigi Talyaaniga iyo Ingiriiska ka xorowday, xukunkiisuna yahay in uu bannaan yahay haddii aan xumaan loola jeedin, ama aan wax lagu dulmineyn, caqiidda xunna laga aamminsanayn. Qofki yiraahda calankaa haddaadan dhigina dhiiggiinnu waa ii xalaal, ha la ogaado wax bannaan ayuu dhiig muslim ku bannaystay.

2- Calanka ay shabaabku wataan ee towxiidku ku qoran yahay, ama ha madoobaado ama ha caddaadee, in la yiraahdo qofki aan aqbalin dhiiggiisu waa uu noo bannaan yahay. Arrintaasina arrin sharciga waafaqsan ma ahan, sababaha soo socda awgood:

a- Calan waxaa la qaataa marka jihaad gaalo loo baxaayo, soomaalidu ma gaalaa?.

b- Calanka waxaa dhiiba Madaxweynaha, isagaana qaabilsan agaasimidda dagaalka iyo nabadda. Rasuulku (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye) isagaa calammada dhiibi jiray, qofkii rabaa iskama qaadan jirin. Dagaalki Kheybar waa kii yiri: berri calanka waxaan u dhiibayaa nin Alla iyo Rasuul jecel yihiin ama wuxuu yiri: Alla iyo Rasuul jecel, markaas ayaa nin waliba u hanqal taagay, Cumar waa kii yiri maalinkaas kaliya ayaan madaxtinnimo jeclaystay, sababtana waa la fahmi karaa oo waa fadliga loo sheegay ninka calanka loo dhiibayo, ee si ahaanteeda uma jeclaan madaxtinnimada, sharcigana kuma fiicna in la jeclaado madaxtinnimada. Ka dib Rasuulku (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye) wuxuu u dhiibay Calankii Cali ibn abii daalib. Culimaduna way sheegeen in calanka arrintiisu tahay arrin hoggaamin iyo madaxtooyo xiriir la leh, oo madaxda looga danbeynayo. Xadiithki Bukhaari weriyay (lr.2976) waxaa ku jiray in Cabbaas ibni cabdilmuddalib uu ku yiri

Zubeyr ibnil cawaam: ma halkan buu ku amray Rasuulku in aad ka taagto calanka. Waxayna ahayd maalintii la furanaayay Makka.

c- Rasuulku (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye) wuxuu yiri: waxaa la i faray in aan dadki la dagaallamo inta ay laa'ilaaha illallaahu ka dhahayaan, salaaddana ka tukanayaan, zakadana ka bixinayaan. Ma dhihin inta ay calan hebel ka oggolaanayaan. **Haddii aad tiraahdo towxiidka ku qoran ayaan kala jeednaa. Jawaabtu waxay tahay, towxiidka in lugu hadlo ayuu qofku ku islaamaa, ee kuma islaamo in uu calan ku qorto. Iyadoo asal ahaanba xaafid Ibnixajar Alcasqalaani ka yiri xadiithka sheegay in towxiidku ku qornaa calanki Rasuulka (ammaan iyo nabadgelyo korkiisa ahaataye): waxaa lugu weriyay sanad aad u taag daran. Ka fiiri: fatxul baariga 6/127.**

d- Horana waxaan u soo sheegay in marka magaala muslin la deggan yahay qofki yiraahda calan taagiddu waa sunno looga baahan yahay daliil cad oo sheegaya arrintaa iyo fasiraaddii culimada. Haddii aan daliil la keeninna qofki waa sunno yiraahda bidco ayuu ku dhacay.

Talo iyo gunaanad

Waxaa dhici karta qofku in uu yiraahdo: oo haddii wax u istaaga jihaadka aan la helin ma la wada fadhinayaa? Jawaabtu waxay noqonaysaa: haa, oo dhibka ka dhalanaya waxaa la sameynayo ayaa ka weyn wanaagga laga fili karo. Jihaadku waa waajib shardi ku xiran yahay, kaasoo ah awood iyo in aanay ka dhalanayn dhib ka weyn kheyrkii la doonayay. Waan ognahay in waqtigi la taag darraa Alle ku yiri muslimiinti waagaa joogay gacmihiinna laaba oo ha dagaallamina. Fiiri aayadda (77aad ee suuratunisaa'), mar kasta oo la taag daran yahayna waa sidaas oo kale. Fiiri Al-saarim al masluul (1/229).

Salaad aan waqtigeedi gelin hadduu yiraahdo qofku waa aan tukanayaa, oo waxaan ka baqayaa in fadligeedi i dhaafo ama aan ka soke dhinto Ma laga aqbalayaa. Xuduud oogid iyo jihaad aan shuruuddiisi dhammeysneynna waa sidaas oo kale. Ee qofku ha ku mashquulo wax uu awooddeed leeyahay, xalaalnimadeedana la hubo.

Ha la saaxiibin dad aan la hubin aqoontooda diineed iyo saxnimada dariiqa ay ku socdaan. Maalin ba xoogaa quraan ah baro, axaadiith baro, sheikh wax fahansan ka aqriso, adigu wax ha isu aqrin, video iyo baro aan lugu kalsoonayn oo internet ahna

fatwo iyo masaa'il waaweyn ha ka goobin.

Wax kasta oo la bartana ama fadligooda la ogaado hore loogama dhaqaaqi karo: is weydii yaa howshan u xilsaaran, haddii la sameeyase maxaa ka dhalanaya.

Qofkii salaad kushuuc wadata tukada, habeenki xoogaa ka qaata oo salaad tukada xuska Alle iyo baryadiisana badiya, dad wanaagsanna diinka ka akhrista. Haddii adduunyo xil saaran yahayna si xalaal ah u goobta masruufkiisa, intaasi mashquul waa ay ugu filan tahay.

Adduunyadu waa imtixaan, adiga oo ribix iyo faa'iido raadinaya ra'samaalkaadi yaanu kaa guban, oo islaannimadaadi Qatar gelin, markaad dhex dabaalato gaaleysiinta muslimiinta iyo in dhiiggooda la fududeysto. aakhirana hoggaamiyaha ururku xisaabintaada kuu iman mayo, oo qof walba xigtadiisi waa uu ka cararayaa, oo tiisa ayuu ku mashquulsan yahay, sida Alle aayada kala duwan noogu sheegay. Sa'ala iyo cabasa ka fiiri macnahaas.